

Västsvenska väckelser bidrog till det moderna samhällets födelse

Under 1700-talets första hälft svepte vågor av så kallade pietistiska väckelser över Västsverige. Nu visar en avhandling i historia från Göteborgs universitet att väckelserna följde ett och samma grundmönster, och att de vid sidan av upplysningen var en viktig faktor bakom den moderna, individualistiska människans tillkomst.

Pietismen utmanade den etablerade ortodoxa kyrkan och var en föregångare till 1800-talets stora väckelserörelser. Den betonade den enskildes väg till salighet som en individuell process där man mötte Gud i sitt inre och inte i kyrkan.

– På grund av den omedelbara och personliga relationen mellan människan och Gud utan ingripande av kyrkan, främjade pietismen uppkomsten av den moderna individualismen, säger avhandlingens författare Per von Wachenfeldt, verksam historiker vid Karlstads och Göteborgs universitet.

Han har studerat tre pietistiska väckelser i Skara – landsbygdsväckelserna i Främmestad, Stora Bjurum och Skärv under perioden 1730–1760.

Ett genomgående drag i tidigare forskning har varit svårigheterna att finna en gemensam definition av fenomenet pietism. Med hjälp av David Hollatz bok *Nådenes Ordning* från 1742, en bok som något förenklat brukar kallas pietismens egen handbok, avtäcker Per von Wachenfeldt vad som tycks ha varit ett gemensamt mönster i samtliga tre väckelser.

Genom att med hjälp av samtida material, som till exempel brev, kyrkliga handlingar och väckta personers nertecknade berättelser, studera de väcktas egna värderingar och handlingar visar avhandlingen att väckelserna följde ett och samma grundmönster, från uppladdning, via avskiljande från samhället, till återförande.

– Den modell för frälsning som skisseras i *Nådenes Ordning* representerar alltsedan Augustinus ett av de allra mest centrala tankegodsen i kristendomen. Det förvånade mig hur väl den fungerade som handbok i hur människor går igenom en frälsningsprocess.

I Per von Wachenfeldt studie framträder en gemensamhetstanke där män och kvinnor, gamla och unga, utan avseende på börd eller världslig rikedom, tilläts tänka och reflektera själva i mötet med Gud på egen hand. Något som även kom den sekulära upplysningen till del när de förmådde möta sina medmänniskor med motsvarande reflektion och eftertanke som på det religiösa planet.

– Mina forskningsresultat kan förhoppningsvis leda till ett fördjupat intresse för de pietistiska väckelserna som en process vilken psykologiskt förändrade de 1700-talsmänniskor som tog del i den. En förändring som sedan kom samhället i övrigt till godo i form av mer hänsynstagande, människor emellan, säger Per von Wachenfeldt.

Mer information:

Per von Wachenfeldt, telefon: 070-482 8956, e-post: pervonwachenfeldt@yahoo.se

Avhandlingens titel: Nådens ordning. En studie av västsvensk pietism omkring 1730–1760

Tid och plats för disputation: fredagen den 2 september 2011, kl. 13.00 i 9C 203, Nyquistsalen, Karlstads universitet, Karlstad

Fakultetsopponent: Docent Lennart Johansson Växjö

Avhandlingen kan beställas från historiska institutionen vid Göteborgs universitet.

Den finns också digitalt publicerad på: <http://hdl.handle.net/2077/26250>

Thomas Melin

Informatör

Tel: 031-786 1068

E-post: thomas.melin@hum.gu.se

Göteborgs universitet är ett av de stora i Europa med 39 000 studenter och 5 700 anställda. Verksamheten bedrivs av åtta fakulteter, till allra största del i centrala Göteborg. Utbildning och forskning har stor bredd och hög kvalitet – det vittnar sökandetryck och nobelpris om. www.gu.se